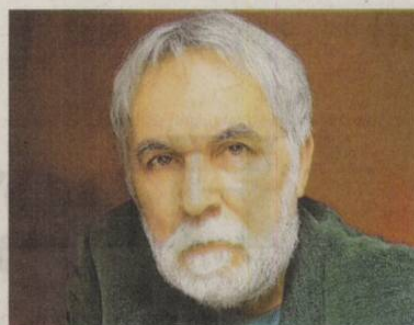

HÉT vége

Hegedűs2 László hetvenéves

Nem szakadt el Székesfehérvártól, csak az alkotói teret a természetbe, Isten kertjébe helyezte át a 70. születésnapját ünneplő Hegedűs2 László. **10.**

Dolgoznak tovább a filmen

Az Elfelejtett nemzedék című, 2. világháborús kisfilmnek május 9-én lett volna a bemutatója. Aracsi Norberték tovább dolgoznak a filmen, melyet mindenképpen nagyvászon szeretnének bemutatni. **11.**

A bársony bariton már csak CSILLAGKOTTÁBÓL ZENG

S. TÖTTŐ RITA
rita.totto@fmh.hu

Ütő Endre opera-
énekes, szobrász-
művész három éve
hunyt el. Lovasbe-
rényben élt évtize-
dek óta feleségé-
vel, Lenkével. Az
özvegy azóta is ott
él, a hosszú vályog
parasztházban,
körbevéve férje
emlékeivel,
alkotásaival.

A magyarság történelmi, nemzeti, irodalmi és kulturális értékei, fájdalmai, emlékei húzódnak azokban a kő- és kerámiarácokban, mélyseges szobortekintetekben, melyeket Ütő Endre hagyott örökül a világnak lovasberényi házában. Több mint két évszázados, nádtetos parasztház volt az otthona a művészházaspárnak, amelyet azóta is őriz, éltet felesége, Ütő-Dávid Lenke. A nő, aki közel negyven éven át volt párja az operaénekesnek és szobrászművésznek, s akinek bronzba öntött portréja csak egy a több száz vagy ezer alkotás közül, amelyek ma is várják a látogatót a Lenke Galériában. Izgalmas, döbbenetes és életre szóló élmény a gyűjteményben tett séta, melynek során találkozhatunk Kodálytól kezdve József Attilán át Wass Albertig sokakkal, akiknek gondolatai, világlátása megmozgatta a művész fantáziáját. Ütő Endre ötven évig volt az Operaház tagja, a rendszerváltást követően elsőként, öt és fél évig igazgatója is, Liszt Ferenc-díjas, érdemes művész. De nem lett örökös tag és Kossuth-díjas – ez volt élete egyik legnagyobb fájdalma, amely feleségében tovább él. Operaénekesi karrierje ötven év után véget ért, ám ezzel párhuzamosan még idejekorán, talán már a hetvenes években, feléledt benne az alkotási vágy.

„A képzőművészetet vagy az irodalmat szerintem nem lehet kizárólagosan iskolában megtanulni, kell hozzá egy alapadottság, és kell hozzá indíttatás, mondanivaló a világ számára és lehetőség a munka megkezdéséhez. Nekem ezt székely származásom és ez az otthonomat jelentő lovasberényi parasztház adta...”

Ütő-Dávid Lenke, akinek otthona a galéria, melyet férje nevezett el róla, s ahol ma már egyedül gondozza a hagyatékot

FOTÓK: S. TÖTTŐ RITA

A hosszú lovasberényi tornác, ahol évtizedek emlékei őrzik a múltat

– mondta még Csűrös Csillának a „Vigyázz, emberség! Vigyázz, magyarság! című, 2013-ban megjelent önéletrajzi kötetében. Ütő Endre azonban közel három éve, nyolcvanéves korában távozott az élők sorából.

– A Lenke napot azért megvárta – sommázza az asszony a félhomályos, hűvös parasztház nappalijában, ahol körbeveszi őt férje szellemisége, fényképek, alkotások, jegyzetek. Emlékek, keserűdes múlt, sikerek és kudarcok kerülnek szóba, melyeket Lenke a gyászév letelte után gyűjtött egy csokorba, érzelmektől fűtött kötetbe, olyan-

ba, amelyet csak egy feleség, harcostárs tud papírra vetni. „Csillagkottából zengő bársony bariton” lesz a címe, s még idén kiadja. Lenke pedig mesél és emlékezik, néha pávaszemmel, máskor mereve.

A szerelem, amely egy kis pesti garzonlakás avatóján kezdődött, szinte fekete-fehér képkockákkal tárul a hallgató elé: ahogy a negyvenes évei

második felét taposó Endre, a magas, jóképű, már nevet szerzett férfi dörgön mély, mégis bársony baritonjával fordul a harmincas évei elején járó, csillogó, lobogó szőke hajú nő felé és kezét csókol neki. Már akkor is szokatlan gesztus volt ez, ami a Bihar megyéből származó lány lelkében ismeretlen fényeket gyújtott. Ez a szokás a székelyekre jellemző manapság, mondta. S kiderült, hogy erről Endre mit sem tudott, de valóban onnan hozta őt is – illetve felmenőit – a sors. Lenke számára itt megpecsételődött minden, s a jelenig sodorta őt Endre fordultatos karrierje. Merthogy az özvegy most is ebben a szellemiségben él és tevékenykedik, még ha férje „fizikai valójában” már nem is lehet mellette. A ház és a feleség a férfi életének utolsó pillanatait őrzi, mint egy megfagyott pillanatot. Kiveszi a kemencéből Endre utolsó, befejezetlen, soha ki nem égetett alkotását, amely a három éve kihűlt kemencében szárad.

– Nem nyúltam hozzá, nem akartam befejezni helyette. Ez Krisztus utolsó vacsorája – mondja az asszony, s meg-

mutatja a félbemaradt alkotást, egy tálban nyugvó emberi kezecskéjét. Ahogy az utolsó is, a Legenda című, amely egy képkeretből lógó női alak, s melynek összeállításában végül a feleség is segédkezett. – Ez már szinte közös mű – mondja. Minden egyes darab utalás, áthallás, üzenet – me-

Az emlékeket Lenke a gyászév letel- te után gyűjtöt- te egy csokor- ba, érzelmektől fűtött kötetbe

lyekről Lenke rendületlenül mesél, s amelyek nem csak egy ember, de a magyarság múltját is őrzik. A 47-es fekete bőrcsizma azonban, mely a székely sujtásos törtéfehér posztónadrághoz készült, már saját emlék, ahogy az operaénekesi múltat idéző szürkülő portrék sorozata is. Melyeken Endre magabiztosan, szerepeitől át-

szellemülve néz ki a keretből a parasztház villanófehér vályogfaláról. Olyan különös itt minden – kőarcok, kerámiakiáltások, tányérportrék figyelik a látogató minden mozdulatát, fagyott tekintetük időtlensége körül azonban tobzódik a világ. Két fekete kutya, egy puli és egy mudi hangos vahogása, rózsabokrok vibrálása, tavaszi zöld gyepp ropogása tölti meg élettel az otthon-galériát. Ami ma már csak Lenke egyedüli lakása, ám ahol a történelem ül meg minden apró részben.

Lenke negyvenhárom éve él az anyaországban, de ma is érzi, emésztí a lánykori emlékeket, melyeket megirt egy önéletrajzi kötetben is. „Egy bihari fáta életei – Élesdtől Lovasberényig”, címmel. – A fáta románul leányt, nagylányt jelent. Amikor átkerültem 1977-ben Biharból, akkor nagyon sokan így nevezték engem: a román lány. Ezért írtam így – mesél a szívébe égett bélyegről az asszony. Ez azonban ma már csak egy tompa, színes emlék, amely épp olyan fűszer az ő életében, mint annyi más körülötte – Lovasberénytől a végtelenségig.

A járvánnyal kapcsolatos folyamatosan
frissülő, hiteles információk:

FEOL.hu